

Udruga za cjeloviti spolni odgoj "Teen STAR":

PRIOPĆENJE ZA JAVNOST

NA KONFERENCIJI ZA NOVINARE

Europski dom, 3. prosinca 2004., 10 h

Iako se program cjelovitog spolnog odgoja "Teen STAR", čiji je nositelj naša udruga, već više godina uz suglasnost Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa provodi u hrvatskim školama, mediji su o njemu počeli intenzivnije izvješćivati tek nedavno, nakon što je Ministarstvo vratilo na doradu program "Ljudska seksualnost i kvaliteta života".

Izvješćivanje o programu cjelovitog spolnog odgoja "Teen STAR" nerijetko je bilo temeljeno na netočnim informacijama, što je u javnosti stvaralo lošu sliku o našem programu. Tome se pridružio i Ured pravobraniteljice za djecu sa svojim mišljenjem da je naš program "u nekim svojim elementima protuustavan, protuzakonit i u suprotnosti s UN-ovom Konvencijom o pravima djeteta".

U prvom dijelu tiskovne konferencije navest ćemo najčešće dezinformacije o programu cjelovitog spolnog odgoja "Teen STAR" koje su objavljene u medijima i naš odgovor.

U drugom dijelu osvrnut ćemo se na pisano očitovanje Ureda pravobraniteljice za djecu o programu "Teen STAR" koje je taj Ured poslao Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa.

U trećem dijelu iznijet ćemo mišljenje vrhunskog pravnog stručnjaka o pravnoj ne/utemeljenosti navoda iz navedenog očitovanja Ureda pravobraniteljice za djecu.

Spomenuto pravno mišljenje smo, zajedno s našim osvrtom na pisano očitovanje Ureda pravobraniteljice za djecu uputili ovih dana Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa RH.

Odgovor na izvješćivanje medija o programu "Teen STAR"

"Nestručnost"

Program cjelovitog spolnog odgoja "Teen STAR" sastavili su i permanentno ga usavršavaju vrhunski svjetski stručnjaci iz svih područja koja dotiču ljudsku spolnost. Program ima međunarodnu praksu od dvadeset i pet godina i provodi se u tridesetak zemalja svijeta. I u Hrvatskoj, stručnu izobrazbu i stručno praćenje voditelja provodi tim stručnih suradnika Udruge "Teen STAR".

Voditelji programa osposobljavaju se na radionicama za izobrazbu gdje dobivaju sva potrebna stručna i metodološka znanja, nakon čega slijedi najmanje godina dana provođenja programa uz stručno praćenje. Velika većina "Teen STAR" voditelja koji provode program u školama u Hrvatskoj su nastavnici koji inače rade u tim školama i koji kao takvi imaju pedagoško obrazovanje, osim nekolicine voditelja koji su, primjerice, medicinske struke.

"Crkvenost"

Program cjelovitog spolnog odgoja "Teen STAR" ne provodi Crkva, niti je Crkva predložila Ministarstvu prosvjete uvođenje programa u škole. Nositelj svih aktivnosti vezanih uz program "Teen STAR" u Hrvatskoj je Udruga za cjeloviti spolni odgoj "Teen STAR", koja je neovisna, nevladina, građanska udruga.

I sam program temelji se na onom prirodnom u čovjeku i namijenjen je svim mladim ljudima. Ovisno o okolnostima i interesu grupe, u program se mogu uključiti i dodatni specifični religijski sadržaji. Međutim, ciljevi i temeljna poruka programa je potpuno neovisna o tome hoće li se ti sadržaji uključiti ili neće.

Program "Teen STAR" je u Americi dosta dugo čekao priznanje i potporu Crkve, mi u Hrvatskoj nešto kraće. Sada to priznanje imamo i drago nam je zbog toga. Crkva podupire puno pozitivnih stvari i aktivnosti, no to ne znači da one zbog toga onda postaju "crkvene". "Teen STAR" u hrvatskim školama ne provode svećenici. Neki naši voditelji su vjeroučitelji, no smatramo da i oni, kao i nastavnici ostalih predmeta, smiju provoditi program "Teen STAR".

"Apstinencijski program"

Program cjelovitog spolnog odgoja "Teen STAR" nije apstinencijski program. Na naslovnici međunarodne web stranice "Teen STAR" stoji: "Znamo što ne funkcionira: promoviranje kondoma i propovijedanje apstinencije". Dugogodišnje međunarodno iskustvo stručnjaka koji su razvili program "Teen STAR" jasno govori da programi temeljeni bilo na jednoj, bilo na drugoj spomenutoj metodi ne donose rezultat. Tzv. "apstinencijskim" programima je glavni cilj apstinencija. Programu "Teen STAR" je glavni cilj cjelovita izgradnja osobe, a smanjeno upuštanje tinejdžera u spolne odnose je samo jedan od rezultata te izgradnje.

Svi se stručnjaci s područja spolnosti slažu u tome da je apstinencija kod (pre)mladih ljudi jedan od ciljeva kojem treba težiti. Kažu da djevojke ne bi trebale ulaziti u spolne odnose dok im se spolni organi potpuno ne razviju, da je apstinencija jedini sigurni način zaustavljanja širenja spolno prenosivih bolesti i sl.. Svi ti razlozi stavljaju apstinenciju među ciljeve svih ozbiljnih programa spolnog odgoja, čak je tako i u programu MEMOAIDS. Činjenica da mi u programu "Teen STAR" u tome i uspijevamo, ne čini "Teen STAR" "apstinencijskim" programom, već uspješnim programom.

"Negativistički pristup"

Izjave da program "Teen STAR" uči da je seks negativan, da negira i ignorira spolnost mladih i sl. su upravo u suprotnosti s istinom. Program cjelovitog spolnog odgoja "Teen STAR" pomaže mladima da upoznaju kako je njihova spolnost lijepa i vrijedna. Program kreće s upoznavanjem vlastitog tijela i njegove plodnosti, dakle s fizičkim aspektom, na koji se nadovezuju ostali aspekti osobe. Pokazalo se da upravo ovakvim pristupom mladi ljudi počnu više cijeniti sebe i svoju spolnost i zbog toga se odgovornije počnu ponašati.

U programu to postizemo isključivo pozitivnim pristupom. Ne prikazujemo, primjerice, slike pobačene djece niti bilo kakve slične sadržaje. Mlade potičemo da razmišljaju o značenju spolnog čina, te njihova razmišljanja sama idu prema tome da on pronalazi svoj pravi smisao tek u odnosu punom prave ljubavi. Program je nastao na realnim potrebama mladih u Americi ranih osamdesetih godina. Stoga, ne samo da mi ne ignoriramo i ne negiramo spolnost mladih, već se njoj i na željama mladih temeljimo.

"Netolerancija"

Program "Teen STAR" prihvaća jednako svaku osobu, dajući svakoj osobi jednako dostojanstvo, bez obzira na spolnu orijentaciju, te dajući svakoj osobi pravo na izbor. Pravo na izbor ne znači i da je svaki izbor jednako vrijedan. Smatramo, primjerice, heteroseksualnost vrednijom od homoseksualnosti, dakle heteroseksualni odnos u svojoj biti vredniji od homoseksualnog odnosa, temeljeći se, između ostalog, na činjenici da heteroseksualni par kao plod svoje ljubavi može roditi dijete, te na nebrojenim znanstvenim radovima koji govore o potrebi djeteta i za ocem i za majkom. U tim se stavovima ni na koji način ne kosimo sa hrvatskim zakonima i Ustavom.

Smatramo da hrvatsko društvo ne smije podleći pritiscima onih koji pričom o netoleranciji i diskriminaciji te svojevolumnim tumačenjem zakona, žele relativizirati sve vrijednosti, od vrijednosti spolnog odnosa do vrijednosti braka i obitelji.

"Nepreporučivanje kontracepcije"

U našem programu upoznajemo mlade ljude sa svim vrstama kontracepcije, kako onim prirodnim tako i umjetnim, sa svim njihovim dobrim i lošim stranama i s načinom uporabe. Svoj rad temeljimo na znanstveno - medicinski potvrđenim podacima. Mlade učimo, primjerice, da prezervativ štiti od spolnih bolesti, ali i da nije sigurna zaštita. Smatramo da mladi imaju pravo znati potpunu, znanstveno potvrđenu istinu, a ne da im se, jer netko misli da je najbolje da koriste prezervative, podaci o nesigurnosti prezervativa skrivaju i da im se propagira "safe sex" (sigurni seks), jer takav seks ne postoji. Budući da niti jedna metoda kontracepcije, pa tako niti prezervativ, nije sto posto sigurna, a neke se spolne bolesti prenose neovisno o uporabi prezervativa (npr. humani papiloma virus, uzročnik raka vrata maternice), ne želimo nikome ništa preporučivati, jer ne želimo snositi odgovornost za ne tako rijetke negativne posljedice.

Mlade, dakle, upoznajemo s cijelom istinom, potičemo ih da razmišljaju o značenju i o posljedicama svakog svog čina i da na kraju, odgovorno i slobodno, sami donose svoje odluke.

Odgovor na izjave pravobraniteljice za djecu

Nakon spomenutog javnog istupa pravobraniteljice za djecu, gđe Ljubice Matijević Vrsaljko, ona je u svom Uredu primila dopredsjednika naše udruge, Ladislava Ilčića, koji ju je informirao o nekim bitnim elementima našeg programa koje ona nije poznavala.

Od njenog Ureda hitno smo zatražili i pisano očitovanje o našem programu koje je ona poslala Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa. To smo očitovanje nakon desetak dana i dobili.

Iz navoda pravobraniteljice za djecu evidentno je da ona nije raspolagala s cjelovitom i točnom informacijom o programu cjelovitog spolnog odgoja "Teen STAR" kao niti o ostalim postojećim programima spolnog odgoja, primjerice MEMOAIDS.

Smatramo da je gđa Matijević Vrsaljko svojim istupom u medijima koji se temeljio na neprovjerenim, necjelovitim i netočnim informacijama učinila veliku ljudsku i profesionalnu pogrešku i nanijela štetu ugledu programa "Teen STAR", njegovih voditelja i stručnih suradnika.

Dvostruka mjerila pravobraniteljice za djecu i njeno nepoznavanje situacije vidljivi su na nekoliko primjera:

1) Potpisi roditelja

Jedan od elemenata programa cjelovitog spolnog odgoja "Teen STAR" koji pravobraniteljica za djecu smatra protuzakonitim je činjenica da se u njemu ne traži obavezni potpis OBA roditelja. Podatak da je naš program za sada prvi i jedini izvannastavni program u Hrvatskoj u kojemu se uopće informira i uključuje roditelje i traži njihov potpis pravobraniteljici za djecu bio je nepoznat.

Zanimalo nas je kako je pitanje potpisa roditelja riješeno u programu "Ljudska seksualnost i kvaliteta života" za koji je gđa Matijević Vrsaljko izjavila da u njemu nije našla spornih elemenata. Na to pitanje gđa Matijević Vrsaljko nije imala odgovora.

2) Nestručnost voditelja

Osim što su tvrdnje pravobraniteljice za djecu o navodnoj nestručnosti voditelja programa cjelovitog spolnog odgoja "Teen STAR" neutemeljene (*v. ranije u tekstu*), nepoznat joj je bio podatak da su edukatori u programu MEMOAIDS učenici drugih razreda srednje škole, dakle osobe bez završene srednje škole!

3) Promoviranje braka u programu

Prema pravobraniteljici za djecu, uzdizanje vrijednosti braka znači diskriminaciju izvanbračnih i istospolnih zajednica i jednoroditeljskih obitelji. Drugim riječima, prema njoj se mladima ne bi smjelo govoriti o nekim vrijednostima i za njih ih odgajati, jer se time diskriminiraju oni koji ne žele ili ne mogu u svojem životu postići te vrijednosti.

Brak, kao osnova obitelji, po hrvatskim zakonima nije tek tradicijsko nasljeđe već je i vrijedna institucija. Isticanje vrijednosti braka ne samo da nije protuzakonito već je i poticano. Izričite smjernice za odgoj mladih za brak i obitelj izglasao je Hrvatski Sabor 1996. u sklopu Nacionalnog programa demografskog razvitka, a smatramo i da je takav odgoj nužno potreban i neminovan za razvoj obitelji u Hrvatskoj i općenito za razvoj zdravog društva.

Željeli bismo da svako dijete ima roditelje koji se vole i koji tu svoju ljubav prenose na djecu. Potičemo mlade da razmišljaju kako da to u budućnosti omoguće svojoj svojem bračnom drugu i sebi te svojoj djeci. Smatramo da na taj način ne diskriminiramo one koji ne žive u takvom životnom okružju. Činjenica da ideal nije uvijek postignut ne znači da ideale ne smijemo isticati i njima težiti.

Stručno mišljenje o pravnoj utemeljenosti izjava pravobraniteljice za djecu

Stručno mišljenje o pravnoj utemeljenosti pisanog očitovanja pravobraniteljice za djecu o programu cjelovitog spolnog odgoja "Teen STAR", koje je njezin Ured uputio Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa, zatražili smo i dobili od najviše pravne instance za ovo područje. Sveučilišna profesorica s katedre obiteljskog prava na Pravnom fakultetu u Zagrebu, dr.sc. Dubravka Hrabar doktorirala je na području prava djeteta te bila član radne skupine za izradu zakona na koje se gđa Matijević Vrsaljko u više navrata poziva.

Citiramo zaključak stručnog mišljenja koje je izradila dr. sc. Hrabar:

"Smatramo da nema nikakvih neusklađenosti Programa cjelovitog spolnog odgoja «Teen STAR» s odredbama Ustava RH, Konvencije o pravima djeteta ni Obiteljskog zakona.
Ovim programom promiče se spolni odgoj koji djeci nudi odgovoran odnos prema spolnosti, a posljedično tome, i štiti djetetovo pravo na zdravlje.
Ukazivanje na poželjnost potpune i skladne obitelji, nije diskriminatorna okolnost, osobito kad se u provedbi programa u dostatnoj mjeri naglasi jednakost svih ljudi, osobito djece, bez obzira na različite osobine koje ih mogu karakterizirati (pa tako i pripadnost jednoroditeljskoj obitelji).
Dojam je da je kritika usmjerena Programu zlonamjerna, da su pojedini stavovi izvučeni iz cjeline konteksta i pogrešno protumačeni, te da je cijeli tekst negativno intoniran, skrivajući poruke određenih, u društvu manje zastupljenih skupina ljudi."

Zaključak

Program cjelovitog spolnog odgoja "Teen STAR" u skladu je s Ustavom RH, svim hrvatskim zakonima i propisima te Konvencijom o pravima djeteta. Kao kvalitetnom i stručno doradenom programu stručne službe Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa te Zavoda za školstvo dale su potporu za njegovo provođenje u hrvatskim školama. Program se transparentno predstavlja i roditeljima i učenicima, te se i od jednih i od drugih traži informirani i slobodni pristanak. Smatramo da bi te kriterije trebali ispunjavati i svi ostali programi spolnog odgoja u školama.

Apeliramo na roditelje da inzistiraju na slobodi odlučivanja i na cjelovitoj i točnoj informaciji o svim programima spolnog odgoja koji se nude njihovoj djeci.

Kristina Pavlović, prof., predsjednica Udruge za cjeloviti spolni odgoj "Teen STAR"

Ladislav Ilčić, prof., dopredsjednik Udruge za cjeloviti spolni odgoj "Teen STAR"